

כוח, מיניות ואיפוק

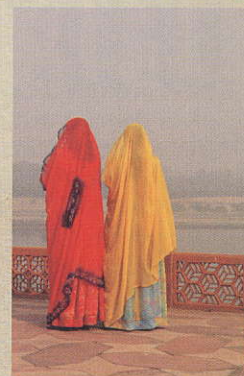
כמו כל דבר בהודו, גם לשיער יש שתי פנים, לפחות

ההינדואים: סמל לפוריות ולחושניות

אצל ההינדואים שיער אישה מסמל את פוריותה ואת יופייה. מסיבה זו מתהדרות רוב ההינדואיות הנאמנות לאורח החיים המסורתי בשיער שחור גולש עד אחר-ריהן. הן מקפידות על סירוקו, חפיפתו תכופות ומשיח-תו בשמנים שונים המרככים ומבשמים אותו ומוסיפים לו ברק וחיות. עם זאת, לאחר נישואיהן מקפידות הנשים ההינדואיות גם על כיסוי. כמו ביהדות, גם בהודו ראש גלוי ושיער פזור מסמלים יהירות ופריצות. לכן לא זו בלבד שעל האישה לאסוף את שיערה לצמה כל אימת שהיא יוצאת מביתה (התרת הצמה מותרת רק בפני בני המשפחה הקרובים ביותר), אלא שעליה לכסות את ראשה באמרת הסארי.

גילוי שיער האישה בציבור ופי-זורו קורים רק במהלך טקסים דתיים הכרוכים בכניסה למצב של טראנס. כשהאישה משמשת כלי קיבול לרוח של אל או אלה, היא נוהגת לפזר שיערה ולטלטל בהדגשה את רעמתה הפרועה מצד לצד. במהלך טקס שכזה האישה אינה נתפשת כמושכת, מכיוון שתשומת הלב מתמקדת במה שמתב-טא דרכה. היא והאנשים שמקיפים אותה עוברים אל מצב שהוא מעבר לגשמי.

יופיו של שיער הנשים זכה לתיאור נרחב בשירה ההודית הקדומה והמודרנית. ביצירה "שליחות הענן" של

↑ שיער ארוך אצל ההינדואיות מסמל פוריות ויופי, אך מיועד לעיני בני המשפחה בלבד
צילום: מליסה שלקה

המשורר הדגול קאלידאסה, בן המאה החמישית לספירה, הוא מתאר את העננים המזליפים טיפות גשם על העיר אלאקא כשיער אישה קלוע פנינים. את נשות העיר הוא מתאר כבעלות שיער מטופח, ורק האהובה שממתינה לשיבתו של האהוב – שיערה פרוע וסתור, סימן לסערת הרגשות שהיא נתונה בה.

הסאדהו: ביטוי של התעלות והתרסה

לצד היות השיער סמל למיניות מתפרצת ולחושניות, הוא מבטא גם את ההפך המוחלט – את הפרישות והסגפנות. בביטוי זה השיער לא יהיה מטופח, גם לא אסוף בצמה קלועה ומוקפדת. השיער המוזנח, הגדל פרא, הוא נחלת ראשיהם של הסאדהו,

הסגפנים הפרושים. הוא מעטר את ראשיהם קווצות-קווצות, מדובל-לות או סמיכות. אצל הסאדהו השיער הארוך מסמל פרישות מהחברה והתעלות מעל למקובל כמושך ויפה. השיער המוזנח היה סמל לחיפוש ההארה המיוחלת, לעוצמות רוחניות ולתובנות עמוקות, והוא ביטוי בולט להתרסה נגד הסדר החברתי המקובל שמייצג השיער המטופח – העמדת צאצאים והגעה לחיי נצח על ידי המשכיות הדור.

המשך בעמוד הבא

הגברים הסיקהים לא מסתפרים ולא מתגלחים, אך מסתירים את שיער תחת הטורבן. השיער מסמל בעבורם צניעות וכוח פיזי
צילום: בועז רותם

"העולם הוא מולדתי, והאנושות היא משפחתי" | ג'ובראן חליל ג'ובראן | "אין נקב המחט צר לשני אוהבים, ואין

!?

מה עושות לנו הכינים בראש?

הכינים הן חרקים מוצצי דם. הן חיות לנו על הראש כטפילים, מוצצות דם ומדביקות את הביצים שלהן לשערותינו. בין בני האדם לכינים מתנהלת זה שנים תחרות קשה: האם יצליחו בני האדם לפתח תכשירים קוטלים בטרם יפתחו הכינים עמידות בפני התכשירים הקיימים, או להפך?

מה עושים כיום נגד כינים?

יש תכשירים רבים, אבל הכינים מתחזקות מיום ליום. מי שמעוניין בטיפול טבעי יוכל לנסות רומרין ושמן רומרין. יש כאלה שזה עוזר להם, ויש כאלה שלא. מומלץ לחבוף בשמן רומרין, להסתפר קצר ולטפטף כמה טיפות שמן רומרין מאחורי האוזניים.

מה זה דרדלוקס?

הפירוש המילולי של דרדלוקס הוא "תלתלים נוראיים". הדרדלוקס (בארץ קוראים להם ראסטות) הם בעצם חבלים של שיער שנוצרים באופן טבעי אם מניחים לשיער לגדול לאורך זמן בלי לסרק או לקצוץ אותו.

רוחב העולם מכיל שני שונאים" [ר' שלמה אבן גבירול] | "עין תחת עין, וכל העולם יתעוור" [גנדי]

המשך מעמוד קודם

גוזרים קופון

מדרום הודו לסלוני עיצוב השיער המתוחכמים של המערב

↑ הג'אינים תולשים את שערות ראשם במו אצבעותיהם. נשמע די כואב. אישה ג'אנית לפני הפיכתה לנזירה, ולאחריה צילומים: יותם יעקבסון

בודהיסטים: מחפשים שוויון

לימים, עם פרישת הבודהיזם והג'איניזם מחיק ההינדואיזם, הוקיעו נזירי הדתות האלה את השיער והעדיפו לוותר עליו. עבור הנזירים הבודהיסטים, ראש נטול שיער הוא אמצעי להבדילם מיתר הסגפנים ההודים, והוא מסמל צניעות. הוא גם מטשטש את ההבדלים בין אישה לגבר, בין צעיר למבוגר, בין יפה למכוער. הניסיון להתחקות אחר שוויון בסיסי ולהעצימו בולט מאוד בפילוסופיה הבודהיסטית, המאמינה בטוב קיומי בסיסי שהתקלקל במרוצת הדורות. גילוח הראש אמור לקרב את האדם אל אותה האחדות הראשונית הבסיסית, הקודמת להתהוות האשליות וההבדלים, ומגולח הראש משול לא אחת לתינוק בן-יומו, חף משיער.

ג'אינים: תלישת שיער לשחרור הנפש

בקרב הג'אינים היה הראש הקירח לחלק מהתרגול הסגפני של הנזירים. הם אינם מגלחים את ראשיהם אלא תולשים במו אצבעותיהם את שערותיהם, את אלה שבראש ואת אלה שביתר איברי הגוף. הרעיון שמאחורי תלישת השיער החוזרת ונשנית הוא הכחדת מאוויי הגוף והקרבנות של הגוף למען שחרורה של הנפש הכלואה בתוכו.

סיקהים: כוחנו בשיערנו

על בני הדת הסיקהית, שהיא מיזוג מעניין בין הינדואיזם לאסלאם, חל איסור מוחלט להתגלח ולהסתפר. האיסור חל על המאמינים – הן הנשים והן הגברים – מאז תקנותיו של גורו גובינד סינג (1666-1708), שהקנה לדת את צביונה. האיסור להתגלח ולהסתפר מסמל בעיני הסיקהים ביטוי לצניעות ולקדושה. הסיקהים רואים בשיערם מקור לכוחם הפיזי ומאמינים שהוא שסייע להם להגן על עצמם במרוצת ההיסטוריה. מאמרם רים רבים שכתבו הסיקהים מוכיחים את הקשר שבין חוזק פיזי ובריאות ובין חשיפתו של השיער לשמש (גם אם שיערם כרוך דרך קבע בטורבן).

לכוח הטמון בשיער יש גם הינדואי קדום המופיע באגדה על אודות ירידת הנהר גנגס משמים: הנהר השרץ והיהיר ירד אל הארץ במהירות כה רבה, שלולא כלא אותו שיווא בסבך שיערו והשקיטו, היה העולם נחרב. הטורבנים הנחבשים על ידי הגברים הסיקהים הם אופנה מאוחרת יותר, והיא נועדה ככל הנראה להגן על השיער הצומח פרא. ☺

יותם יעקבסון – כותב ומצלם, מדרך טיולים בארץ ובחו"ל, מרצה בליווי שקופיות. Yotamj@017.net.il

חלפו קצת יותר משנתיים מאז פנו אלי אנשי של הרב אלישיב בשאלת מקורו של שיער הפאות המגיע מהודו. לא העליתי בדעתי שתשובתי תגרוור זעזוע בעולם החרדי, תביא לפסיקת פסקי הלכה הנוגדים זה את זה ואף לאימונים על חיי הפאה – כיסוי הראש הנשי המקובל בקרב החרדים, המופנה אלי שמם והמסמל את צניעותה של האישה – נתפשת בעיני פלגים יהודיים שונים כטמאה. משנודע לאותם הפלגים, שעמם נמנה גם הרב אלישיב, כי מקור השיער העיקרי הוא הודו האלילית, הם פתחו במלחמת חורמה נגדו, וריח כבד של שיער שרוף אפך באותם הימים שכונות חרדיות רבות בארץ ובעולם. מקורו של רוב השיער המיוצא מהודו לתעשיית הפאות מגיע ממקדש ונקאטשווארה (Venkateswara) שבמדינת אנדרה פרדש (Andhra Pradesh), בחלקה הדרומי של הודו. המקדש בנוי בסמוך לעיירה טירופטי (Tirupati), וזו העניקה למקדש את שמו העממי. מנהג גילוח השיער שנעשה במקדש זה מקורו במושג ההינדואי דווי ג'א, "הלידה השנייה". הלידה מחדש באה לידי ביטוי בכניעה בפני האל, בקבלת מרותה של ישות אלוהית גבוהה ובהותרת חלקים מן העבר מאחור. באופן סמלי בא התהליך הנפשי לידי ביטוי גם בגילוח הראש במקדש, מנהג שהינדואים מאמינים שיש לעשותו לפחות פעם בחיים. הסרת השיער מחזירה את האדם, עד כמה שאפשר, למראהו בשעת הלידה, והשיער שהוסר מייצג התנתקות מיהירותו של האדם ומחטאיו. בקרבת המקדש פועלים כ־650 ספרים שכל ייעודם לגלח בתער כ־25 אלף מאמינים מדי יום. את השיער שגולח, שמשקלו מגיע לטונה ביום, מקדישים המאמינים לאל, אבל סופו להימכר בעיקר ליצרני פאות בסין וכתוספות שיער שנצבעות בצבעים שונים ומשמשות בסלוני יוקרה באירופה ובארצות הברית. מקצתו מתגלגל גם אל ראשיהן של יהודיות חרדיות. בשנה שעברה הרוויח המקדש כ־5.6 מיליון דולר ממכירת השיער, מה שהפך אותו לאחד המוסדות הדתיים העשירים במדינה. בכסף זה תומך המקדש בנזקקים, מקים בתים לעניים וליתומים, מרכזים לאמנות ולמלאכת יד, ועוד. [יותם יעקבסון]

← כ־650 ספרים מגלחים כ־25 אלף מאמינים מדי יום במקדש ונקאטשווארה שבמדינת אנדרה פרדש. השיער נמכר כפאות וכתוספות שיער בסלוני יוקרה באירופה ובארצות הברית (בתמונה). בשנה שעברה הרוויח המקדש כ־5.6 מיליון דולר ממכירת השיער
צילום: Telemans Dieter, Panos Pictures

"העולם הוא חדר סגור, אין דלת וחלונות אין, כולנו בפנים ונושמים את הבל פי השכן" [מאיר ויזלטיר] | "על שלושה